Itä-Suomi
Aluehallintovirasto
Työsuojelun vastuualue

Lausunto

4.3.2016

HE 143/2015 vp / Asiantuntijapyyntö 3.3.2016

Kabotaasia harjoittavien kuljetusyritysten työsuojeluvalvonta Itä-Suomessa

Kabotaasia harjoittavien kuljetusyritysten työsuojelun valvontaa voidaan tarkastella kolmesta näkökulmasta;

a) ns. perinteisen työsuojeluvalvonnan,
b) ns. ulkomaalaisvalvonnan ja
c) tilaajavastuun näkökulmasta

Perinteisen työsuojeluvalvonnan eli työskentelypaikoilla työturvallisuuslain ja vastaavien työnantajaa velvoittavien säädösten nojalla tehtävän valvonnan näkökulmasta kabotaasia harjoittavia yrityksiä ei valvota eikä oikein voidakaan valvoa, koska työnantaja on ulkomaalainen. Lisäksi työpaikoilla tehtävän valvonnan ensisijainen toimintatapa on neuvoa ja ohjata työnantajia korjaamaan asioita, jolloin vain väliaikaisesti Suomessa toimivat työnantajat eivät ole valvonnan varsinainen kohderyhmä.

Ulkomaalaisen työvoiman käyttöön keskittyneen valvonnan eli esimerkiksi ulkomaalais- tai lähetetyistä työntekijöistä annetun lain näkökulmasta valvontaa voidaan tehdä, koska kabotaasi menee EU:n lähetettyjen työntekijöiden direktiivin piiriin. Tässä yhteydessä on huomattava, että työsuojeluviranomaisella on rajatuilta osin toimivalta valvoa lähetetyn työntekijän ulkomaalaista työnantajaa, mutta esimerkiksi yrittäjäkuljettajaa ei. Lähetettyjen työntekijöiden lain perusteella työnantajan on noudatettava vähintään valtakunnallisen, yleissitovan työehto-sopimuksen määräyksiä työsuhteen ehdoista ja työoloista. Tätäkään valvontaa ei käytännössä tehdä, koska työsuojeluviranomaisella ei ole tietoa mitkä yritykset tai millä reiteillä kabotaasia tekevät.

Tilaajavastuun eli tilaajan selvitysvelvollisuuden ja vastuun näkökulmasta työsuojeluviranomaisella ilmeisesti olisi toimivaltaa, ainakin rajoitetusti, valvoa asiaa. Ongelma kuitenkin on pääpiirteissään sama kuin edellä eli tieto toimijoista puuttuu. Itä-Suomessa toimivien tilajaavastuutarkastajien mukaan valvontaa erityisesti kabotaasia tekeviin yrityksiin ei tehdä. Tilaajavastuulain valvonta on keskitetty Etelä-Suomen aluehallintoviraston hoidettavaksi, joten en puutu asiaan enempää.

Kaikilla työsuojelutarkastajilla on toimivalta tehdä sekä ”perinteistä” että ”ulkomaalaisvalvontaa”, mutta käytännössä ulkomaalaisvalvontaan on koulutuettu oma erikoisasiantuntijajoukkonsa. Vuoden 2016 alusta harmaan talouden torjuntaan tarkoitettu erityismääräraha poistui, joten ulkomaalaisvalvonnan resursseja ainakin Itä-Suomessa on jouduttu sopeuttamaan määrärahojen suuruuteen. Yhteenvetona voidaan siis todeta, että kabotaasia tekevien yritysten valvontaa ei käytännössä tehdä Itä-Suomessa ollenkaan.

Postiosoite PL 1741, 70101 Kuopio
Käyntiosoite Hallituskatu 12-14, 70100 Kuopio
Puhelin 0295 016 800
www.tyosuojelu.fi
tyosuojelu.ita@avi.fi

Suoria havaintoja kabotaasia harjoittavien yritysten velvoitteiden noudattamisesta ei siis ole, mutta kotimaisten kuljetusalan työnantajien palveluksessa havaittujen ulkomaalaisten työntekijöiden valvonnan perusteella, voidaan olettaa, etteivät ulkomaalaisten työehdot vastaa Suomen yleissitovia työehtoja. Kuljetusalan kustannusrakenne ei varsinaisesti kuulu työsuojeluviranomaisen toimivallan piiriin, mutta yleisesti lienee niin, että henkilöstö-, rengas-, huolto- ja polttoainekustannukset ovat keskeisimmät muuttuvat tekijät. Tällä perusteella voidaan olettaa yleissitovia työehtoja noudattamattomien työnantajien saavan kilpailuetua.

Nyt käsittelyssä olevan esityksen vaikutuksia on vaikea arvioida, koska kabotaasin määrästä on vaihtelevaa tietoa. Tutkimuksissa määrä ei ole suuri, mutta rajan lähellä toimivilta kuljetusalan yrityksiltä saadun palautteen perusteella ”pelisääntöjä noudattamalla ei pärjää.” Suurella varmuudella voidaan olettaa, ettei kabotaasin määrä ainakaan vähene esitetyn muutoksen perusteella.

Kabotaasikuljetusten valvonta on lähetetyistä työntekijöistä annetun lain mukaisesti mahdollista, mutta nykymenetelmin haastavaa. Mahdollisia parannuskeinoja voisivat olla kaikkien kuljetusten rahtikirjavelvoitteet tai esimerkiksi jonkinlainen satelliittiseuranta, jolloin tehtyjen kuljetusten määrä saataisiin helpommin selville. Mahdollisilla tiemaksuilla tai esimerkiksi talvirengaspakolla voisi myös olla kilpailua tasaavaa vaikutusta, mutta nämä menevät jo ohi työsuojeluviranomaisen toimivallan.

Lisätietoja johtaja Markku Rautio, puh. 0295017045

johtaja Markku Rautio